

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 10.

У Сомбору 31. маја 1882.

Год. XIV.

ДИМИТРИЈЕ ПОПОВИЋ

парох и намесник Сомборски.

(Свршетак.)

Пре него што је отац Димитрије Сомборски парох постао у Сомбору су ретка била србска имена, јер стари свештеници нерадо су давали друга имена осим оних светитељских, која се у календару налазе, а отмени људи давали су опет деци својој имена туђинска. Отац Димитрије носио је са собом азбучним редом изведену збирку најлепших србских мушких и женских имена, и о знамењу и крштењу та је имена родитељима и кумовима прочитавао и позивао их да изберу које им се најлепше свиди за своје дете. На тај начин сада већ у Сомбору особито у парохији св. предтечеве цркве скоро сав млађи нараштај дичи се србским крштеним именом, а туђих је имена скоро сасвим између нас понестајало.

Споменуо сам већ на више места, да је покојник срцем и душом био пријатељ младежи и да је веома отдан био учитељском звању. Првих година бавлења свога у Сомбору као ђакон и администратор парохије без прихода бавио се он са приватним обучавањем одраслије деце из овдашњих грађанских породица. Поставши парохом све је затим тежио, да покрај парохијских дужности и младеж учи, и то му је на скоро за руком пошло. У Октобру 1854. године наименован буде за катихету овдашњих србских народних школа, које је звање до 25.

фебруара 1860. са највећом точношћу, неуморном ревношћу и са најбољим успехом одправљао, а уз то је још и у повторној школи трговачким и занатлијским научницима стилистику и престо књиговодство предавао. Од 25. фебруара 1860. до 23. октобра 1862. одправљао је најревностније дужно т катихете и учитеља србског језика у Сомборској реалци, старајући се да се србека младеж у тој школи у духу православне вере васпитава и са милим нашим матерњим језиком упознаје. Од 22. Октобра 1862. до 1. Маја 1870. одправљао је он звање катихете и редовног професора у србској учитељској школи Сомборској предавајући у обадва приправничка разреда: катихизис и катихетику, библијске повести, тумачење св. еванђеља и апостола, литургику, црквено појање и правило, и још к томе славенску и србску граматику и стилистику у 18 седмичних часова. За тих седам и по година је он, како својим стручним знањем дотичних предмета, тако и редком способношћу у обучавању и васпитавању младежи а особито вештином у одржању доброга запта међу приправницима показивао најблагодетније успехе свог наставничког рада, због чега је признавањем и задовољством највише државне власти у краљевини овој отликован бивао. Особитог спомена заслужује велика ревност његова у обучавању приправника у србској граматци, том најмилијем предмету његовом и у црквеном појању, у коме је он не само са највећом трпељивошћу по више пута теже партије сваки пут једнако приправницима показивао, него их је учио осим редовног појања, још и појању такозваних страних стихира, што се на вечерњу о великим празницима поју, као и певању црквенонародних песама, од којих су се многе већ заборавиле биле. Још у Сегедину у друштву с Стаматовићем исправљао је он: Ликуј днес Сионе и Слава во вишних Богу и друге неке ове врсте песме, а доцније у Сомбору учио је децу и приправнике уз ове њиме исправљене — како он говораше — песме и другима, које данас само његови ђаци знају, као што су песма на Ваведеније, На Никољ дан (Исраиљу благодати нови“); на Богојављење, о св. Сави, на Цвети, на Ускре („Воскрес Лисус от гроба радост возсија“), на Духове, и особито песма св. Кнезу Лазару: „Исраилев кол благ Бог јест сердцем правим“. Приповеда се да су се у самој Раваници пре неколико година Фрушкогорци наши зачудили, кад су два млада учитеља србска о Видову на слави црквеној ову песму певала, а у Сомбору

WWW.UNILIB

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

сево већ од 20 и више година ту песму приправници, приправнице и школска деца сваке године о Видову дну у цркви и у школи умилно поју.

За време док је отац Димитрије у учитељској школи зваће професорско одправљао, премештен је он био као парох у св. Бурђевску цркву, код које се учитељска школа налази, да може лакше пазити у цркви на приправнике и упућивати их лично у правилу црквеном.

У почетку Маја 1870. са свим изненада и из непознатог ми узрока даде покојник својевољно оставку на професорству у учитељској школи, и врати се у св. предтечеву цркву на своју парохију.

Као професор учитељске школе продужио је он своју књижевну радњу и дао је штампати друго сасвим поправљено и посрбљено издање знаменитог Чокеовога дела под насловом : „Златотворно село,“ и прво издање : „Ракијинске куге“ које је дело још у млађим својим годинама у Сегедину превео био. Обадва ова дела намењена су народу нашем и написана су лепим и чистим језиком и врло брижљиво, а прво би се могло употребити као читанка за сеоске повторне школе и за одраслију младеж. У Школском Листу од 1859. године штампана је његова „Библична Историја за потребу дечице школске.“ Осим тога оставио је он у рукопису превод познатог Чокеовог дела под насловом : „Мајстор Јордан“ и многе своје црквене проповеди. Такође је он својим трудом приредио и о свом трошку издао велику и малу Катавасију, а на послетку са неуморним трудом из смогласника, месечних минеја, триода, пентикостара, псалтира и часослова извео је, уредио и у једној великој књизи под насловом „Велики Сборник“ на свет издао драгоцену збирку, свега што се у недељне и у благе дане преко године у цркви нашој на вечерњу, јутрењу и служби Божијој поје, додавши тој збирци још и молитве на Духове и извод из правила црквеног. Преписивање и уређивање тог огромног дела а особито коректура, коју је он сам најбрижљивије водио, стала га је ужаснога труда и по свој прилици овај му је посао његов проузроковао слабост очију и губитак здравља. Али је он овим својим радом цркви и кући србској даровао драгоцену благо духовне поуке и утехе, коју сад већ свако србско место и свака србска кућа уживати може, а које до сада за већи део народа па и за саму интелигенцију нашу скоро неприступачно бе-

ше. Тим је својим последњим радом овај велезаслужени свештеник у православној цркви и у народу србском себи најкраснији и вечити споменик оставио.

Своју велику љубав школској деци србској засведочио је покојник тим, што је прилогом од 200 фор. а вр. основ положио заклади за одећу, обућу и књиге сиротој деци у Сомбору која у школу иду, умоливши у заветном писму од 19. Дек. 1867. црквену общину Сомборску, да се руковања ове закладе прими, и њу родољубивим прилозима својим подпомогне, како би се по времену дошло до таковог средства којим би овдашњи наш народ свестан постати и на прави пут напредка изведеп бити могао. Община је Сомборска ову родољубиву закладу у седници својој од 31. Јануара 1869. под бр 11. примила, основатељу писмену захвалност своју изјавила и по смислу његове препоруке одбор из своје средине изаслала, који је позвао пмућне људе да ову спасоносну закладу прилозима својима подпомогну. Заклади тој приложио је одмах тадашњи градоначелник и председник црквене общине Сомборске покојни Антоније Коњовић 200 фор. а до сада је она порасла већ на 1890 фор. Из ове закладе даје се сваке године обућа, а погдекада³ уз припомоћ общине и одећа сиромашној деци, која у школу иду. На Материце ове године подељено је из ове закладе сиромашним ученицима и ученицама Сомборских основних Србских школа 70 пари зимње обуће.

Остаје ми још споменути, да је честити покојник и у Сомбору првих година својега овде бављења на све србске књиге и листове предбројнике ревностно скупљао и књиге србске а особито оне, што их млађи писатељи издаваху, најревностније распачавао. У једном писму из Беча од 25. Октобра 1851. пише му један пријатељ ово: „Књижевници наши не могу имати ријечи да вам захвале.“ Са Вуком Караџићем стајао је до смрти његове у пријатељској и поверљивој преписци а и после смрти Вукове својски се заузимао за распродавање књига Вукових по свима крајевима србства, и тиме је и народу србском велико добро учинио, и Вуковој удовици, која му је на доброту тој његовој веома захвална била. Исто тако живио је од 1851. године па до своје смрти у најтешњем пријатељству и у поверљивој преписци са г. Ђуром Даничићем и са другим најизвртнијим писатељима и најотличнијим особама у народу нашем.

Покојни Вук казао је још пре 50 година у једној својој књизи, да су скупитељи пренумераната највећи меценати у народу и да без њихова труда и својског заузимања не би многа књига србска света угледала, а како је Димитрије Поповић за 46 година свог јавног живота најревноснији, најпостојанији, најуреднији и најточнији скупитељ предбројника био и многе десетине хиљада књига по народу растурио; то се он с највећим правом може назвати меценатом србским и заслужује, да му се већ и по томе име вечито спомиње у повестници србске књижевности, што је знао на све стране будити вољу к читању у народу нашем и распростирањем књига будити свест к просвети а тим спремати путе правом напредку и бољој и срећнијој будућности многострадалног народа србског.

Тако је живио и делао за време живота свог велезаслужни учитељ, примерни свештеник, вредни књижевник и неуморни труђеник на пољу просвете народне, док га није самртна болест обрвала баш у очи недеље св. Мироносица ове године. Тога дана (11 Априла) није могао већ вечерње служити и припућен је био замолити да свештеници из св. Ђурђевске цркве у месту њега служе. Бољи својој потражио је одмах лека у Пешти код професора медицине на свеучилишту, али ту му још већма позли и једва жива донесу га син и кћи жељезницом кући на Марков дан у јутру, где око 10 часова пре подне у дому свом издане.

Колико је поштовање покојник у Сомбору и у околини уживао видити се могло приликом погребња његовог у Уторак 27. Априла. Све власти овдашње, домобрански часници са својим командантом мајором Бароном Фр. от Бибра, сва србска младеж што се у народним школама и у вишој девојачкој школи учи, са својим учитељима и учитељицама а приправници и приправнице са својим професорима и управитељем, и многобројни народ свију вероисповести и сваког стања одиратише покојника до хладног гроба.

Пречастни прота Сомборски са 12 свештеника и ђаконом у првим одеждама уз појање ускршњег тропара изнесе метални ковчег са телом покојниковим и спроведоше га најпре у св. претечеву цркву, где је свршена заупокојна литургија и свештеничко опело, при којима је приправнички мешовити хор под управом г. К. Берића учитеља више дев. школе складно појао; а катихета народних школа Сомборских преч. г. Милош

Ланковић држао је језгровиту беседу, у којој је изложио у кратко дела и заслуге покојникове за цркву, школу и просвету народну. Тужна светковина у цркви трајала је од 9—11 ³/₄ часа а за тим се величанствен и многољудан спровод у најбољем реду упути преко пијаце покрај саборне цркве и учитељске школе појући на изменце ирмосе великог канона и „Христос воскрес“, на успенско гробље, где је покојник у породичној гробници покрај рано преминулог млађег му сина Богдана сахрањен.

Праштајући се са покојником, ког сам још у раној младости својој са врлина његових особито поштовати и уважавати научио, с којим сам скоро 8 година у најбољој слози и љубави заједнички се трудио око образовања учитељских приправника у србској учитељској школи, и којег живот и рад, у колико сам знао и могао, верно и савестно нацртавши, предајем ево преко Школскога Листа србском учитељству, србском свештенству и србском народу, желећи од свег срца да се на његова добра дела угледају сви србски свештеници и учитељи и сви наши учени људи, па да тако љубе своју православну цркву, своју народну школу, и књижевност србску, као што их је покојник љубио и за њи живио служећи народу свом као узор ваљања учитеља, свештеника и књижевника.

Вечна нека ти буде успомена ирчастни отче Димитрије у цркви, школи и у књижевности србској!

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

ИЗВЕШТАЈ

О РАДУ УЧИТЕЉСКОГ ЗБОРА ДРЖАНОГ У БУДИМУ (У СРПСКОЈ ШКОЛИ) ДАНА 12. МАЈА 1882.

Пошто се око 9 сахата ујутру искупише чланови (учитељи) збора, после ¹/₂ 10 часова дође нам у порту и г. референт Ст. В. Поповић, који је у 9 сах. ујутру тај дан на жељезници у Б. Пешту стигао, и када се састадосмо са сваким учитељем братски се поздравио и руковао, и после пошто је сваког за здравље запитао, позове нас таки у дворану на дело, на које смо позвани, а он на основу наредбе високосл. шк. савета, заузме у челу председничко место.

Присутни учитељи били су: Светозар Бакић пештански, Ст. Павковић будимски, Петар Берић ст. андрејски, Павле Плавшић помашки, Светозар Шакрак чобански, Ал. Михалдић ковински, Триф. Жакић чипски, Ђ. Суботиновић рац-алмашки и Бранко Влашкалић грабовачки. Столно-београдски, хидошки, салчки и ловрански нису на збор дошли, а више српских учитеља у будимском протопресвитерату ни нема. Од ових учитеља, који нису дошли, неки су послали сваја извинења и збор је узео то на знање.

Предмети су ишли овим редом :

1. Прочитан је налог сл. ен. шк. одбора од 11. фебр. т. г. бр. 21 у ком се наређује држање учитељског збора, по којој је овај учитељски збор у смислу одлуке високославног Н. Ц. Школ. Савета од 27. окт. 1881. бр. ³⁵/₁₅₇ за 8. аир. т. г. у 9 сах. пре подне овамо у Будим сазван и на који су имали сви учитељи протопреосвитерата будимског у смислу уредбе горехваљеног школског Савета доћи, себи пре свега сачинити пословник, који ће учитељима као нека правила у будућим конференцијама послужити, као и о том, да се учитељи заједнички договоре, предлоге и одлуке донесу, како да се унапреди васпитање и настава деце и поправи стање народних школа и учитеља у сваком погледу.

Пошто је исти налог г. референт својим подужим и лепим говором проиратио и председника ен. шк. одбора, њег. преузв. г. Епископа А. Стојковића поздравлио, буде од стране чланова речено: „Живио преосв. г. Епископ“ и с тим поздрави и чланове збора и по том се приступи даљем раду.

2. Г. референт позива чланове да између себе бирају перовођу, који ће записник водити и једногласно буде Ст. Павковић учитељ будимски за перовођу изабран, који тако заузме своје место.

3. Ђ. Бечејић уч. ловрански јавља председнику збора, да је ступио у мир и да му болест пречи долазак на збор. Бр. Влашкалић уч. грабовачки јавља, да му општина није издала припадајући путни трошак и дневницу у износу од 22 фор., те моли да се иста свота од стране ЕШО. најкраћим путем од општине утера. Како извина Ђ. Бејића, тако и молба Бр. Влашкалића има се ставити у записник и замолити г. председник за сходно даље уредовање.

4. Г. председник Ст. В. Поповић јавља, да је ради олакшања посла око састављања пословника израдио предлог за исти и чита га.*) Прочитани предлог за зборски пословник примљен је једногласно у целини дословно, и то с највећим признањем, јер се на овако лепом саставу пословника, односно наших штатута, г. референту само честитати може.

5. Председник позива конференцију да се изјасни сврху питања: „Шта смета напредку народне школе и како би се стање исте у унутарњим и спољним одношајима поправити могло?“ — Учитељ Св. Бакић мисли, да је ово питање врло опширно и да би га ваљало дуже времена проучавати, и предлаже да се за идућу седницу на дневни ред стави, пошто буде и пословник од више шк. власти потврђен. Предлог овај прихвати и председник Ст. В. Поповић са остали чланови заједно; а да би са своје стране побудио чланове да ову тему свестрано изуче и своје писмене саставе о овом важном питању поднесу, истакне 3 дуката награде оном члану, чији писмен састав као најбољи буде у збору примљен. Решено: по председнику стављено питање истакнути у будућој седници учит. збора на дневни ред и истакнуту награду од 3 дуката за најбоље писмено решење истога питања узети захвално на знање.

6. Учитељ Св. Шакрак предлаже, да се на збору држаном од 20. аир. 1881. означена и распоређена угледна предавања из свију шк. пред-

*) Донећемо га у идућем броју. У.

www.metaпредузму. — Ст. Павковић предлаже да се иста предавања оставе за идућу конференцију, почем се неби могла за 1 дан свршити, а кад буде пословник одобрен, онда ће се збор држати 3 дана, па ће бити више времена за ова предавања. — Прима се предлог Ст. Павковића.

7. Учитељ Петар Берић предлаже, да се као „теме“ за расправу на идућој конференцији истакну: 1) У каквом одношају треба да стоји учитељ према својој општини и према свом свештенику? 2) Како би се код нас могао пензионални фонд за учитељске удовице и сироте основати? 3) Показати начин, како би се наша школа могла од домаћег васпитања више користити него до сад. — Прима се предлог овог члана и у доидућој седници водиће се о њему расправа.

8. На предлог председника да се изберу оцењивачи за писмене саставе — бирају се једногласно учитељи: Св. Бакић, Ст. Павковић и П. Берић.

9. Председник изјављује да је дневни ред ове конференције изцрпљен и у 12 сах. закључујући седницу именом њег. преузв. г. Епископа А. Стојковића, препоручује да се чланови збора при повратку у своје општине родољубивим жаром одаду свом узвишеном позиву и да се клоне страначких размирица по својим општинама.

Учитељски збор оглашује одушевљеним ускликом: „Живио високо-преосв. г. Епископ Арсеније Стојковић!“ и с тим своје саветовање заврши.

10. Св. Бакић напоследку узе завршну реч, и у име чланова збора лепо захвали се г. референту, а од стране учитељског збора са бурним „живио! буде г. председник Ст. В. Поповић одпоздрављен. —

Ово је управо цео рад учит. збора, но осим овога било је на састанку овом и друга приватна разговора и саветовања.

Павле Плавшић учитељ помашки врло се тужи на своју општину, да му ова већ преко године дана никакве плате не издаје, и да се зато тужио вишој шк. власти и да је ова наредбу учинила за утеривање плате и преко свега тога да он своје плате још није добио!

Св. Бакић искао је извештај од г. референта, дал' су обвезни и срп. нар. учитељи у држав. пензијонални учит. фонд уплаћивати, као и то: дал' су сви срп. нар. учитељи законом обвезани испит из мађарског језика полагаати? На сва ова питања одговорио је г. референт на основу досада постојавшег шк. закона, и рекао: да се учитељи по њему све дотле управљају, док наш сабор о уређењу закона наши шта боље и поспешније не донесе.

У Ст. Андрији 18. Маја 1882.

Петар Берић,
учитељ.

ШКОЛЕ У БИВШОЈ ВОЈЕНОЈ КРАЈИНИ Г. 188⁰ | 1.

У подручју хрв. слав. војене крајине било је концем школске године 188⁰/₁ 540 народних школа, од којих су биле 523 комуналне, 11 вероисповедне јавне и 6 приватне. Међу комуналним школама бијаху 64 дечачке, 71 девојачке и 388 обосполне, надаље било је 414 једноразредних,

80 дворазредних, 14 троразредних и 15 четвороразредних школа. Међу вероисповедним јавним школама биле су 2 дечачке, 2 девојачке и 7 обополних, а по броју учитеља 5 једноразредних, 1 дворазредна, 3 троразредне и 2 четвороразредне. Приватне школе су једноразредне а била је 1 дечачка и 5 обополне. У 521 школи био је наставни језик хрватски (српски), у 17 немачки, а у 2 словачки. Сем тога био је у 398 школа са српским наставним језиком у 3. и 4. разреду немачки језик облигатан предмет. Продужна настава била је уз 462 народне школе.

Број деце на полазак школе обвезане био је 90,676 и то: 40.691 дечак и 42,585 девојчица. Од тих је полазило школу само 41%, и то: дечака 48.4% а девојчица 32.7%. Најнеповољнија размера је у петроварадинском окружју, у ком не може ни говора бити о успешној науци. Прекидно и немарно полазило је школу преко 33% свију ученика. Најповољнији полазак школе био је у бродском окружју, а најнеповољнији у огулинском и банском окружју. Младежи на полазак продужних школа обвезане било је 5981, и то 3771 дечак и 2210 девојчица, а полазило те школе само до 70% (т. ј. 2628 дечака и 1554 девојчице.)

Системизованих учитељских места у крајишком подручју било је на комуналним школама 679, на верозаконским јавним 24, а на приватним 6; према прошлој години 10 места више. Намештенога особља било је: 53 равнајућа учитеља, 345 учитеља и 112 помоћних учитеља; затим 14 равнајућих учитељица, 155 учитељица, 1 подучитељица и 13 помоћних учитељица. Од системизованих 141 учитељских места остало је 16 непопуњених, а 125 попуњено је помоћним учитељима. На верозаконским и приватним школама била су попуњена сва места. Сем ових настављало је у народним школама 499 вероучитеља и 21 учитељица ручнога посла. Од свих службујућих учитеља било је 18% неспособљених.

Школских вртова било је 336, према прошлој години 86 више. Оплемењене младе воћке деле се народу бесплатно. За практичну наставу у пчеларству било је 265 кошница, према прошлој години за 307 мање. Економским оруђем било је потпуно снабдевено само 140 школа.

Осморазредних *грађанских школа* било је 9 и то у Карлобагу, Оточцу, Огулину, Слуњу, Глини, Костајници, Новој Градишци, Броду и Петроварадину и уз то приватна девојачка школа у Митровици, која је морала да престане ради недостатка ученица. Грађанске школе могу да полазе и девојчице. Грађанска школа у Карлобагу неће моћи да се одржи, јер је тако мален број ученика у виша четири разреда (30), да се она никако не исплаћује. Немачки језик учи се као предмет већ од 3. разреда, а немачким језиком учи се аритметика и геометрија од 5., и физика и хемије од 6. разреда. Најнемарније полагане су ове школе у Карлобагу, Слуњу и Петроварадину, а најслабији успех получен је у Слуњу, Карлобагу, Костајници и Петроварадину. Продужне школе, које постоје уз грађанске, полазио је 281 дечак. На свакој грађанској школи системизовано је равнатељско место и 7 учитељских.

За малу децу испод шесте године била су основана приватна *завишња* и то у Земуну и Митровици свагде по два. Сем тога била је у Земуну и *шиваћа школа*. У Винковцима постоји од г. 1874. *обртничка*

продужена школа са два одељења (хрватским и немачким) а у Петрињи још од г. 1842. *гласбена школа*, коју од г. 1877. уздржава градско поглаварство.

Од средњих школа постојала је у Петрињи *учитељска школа* са равнатељем, 5 учитеља и 2 вероучитеља. Ученика је било свега 89, од којих римокатолика 54, православних 34, а евангелик 1. Осим 10 уживали су сви земаљску штинендију од 200 фор. Даље су постојале *доње реалке* у Петрињи и Митровици, *велике реалке* у Земуну и Раковцу, *гимназије* у Карловцима и Винковцима и средња школа у Госпићу, која из реалке прелази постепено у гимназију, те је поменуте године имала 3 гимназијска и 1 реални разред. Земаљски заводи добро су снабдевени училима, а у гимназији у Карловцима су, као што се истиче у извештају, збирке учила не само сиромашне него и већим делом неуређене; у осталом нема карловачка гимназија ни прикладних просторија и за оно мало учила, што се налазе. На свима гимназијама и реалкама службовало је у свему 6 равнатеља (место равнатеља у Земуну било је непоуњени), 11 вероучитеља, 36 редовних учитеља, 22 суплента и 2 помоћна учитеља, укупно 77.

За сваку средњу школу системизована су два вероучитељска места и то за римокатоличку и православну младеж. На средњој школи у Госпићу није ради недостатка конкурената понуђено место православног катихете, него то место заступа ондашњи парох уз награду од 262 фр. 50 нов. као помоћни учитељ.

На свима гимназијама и реалкама било је концем школске године 1012 ученика, и то на гимназијама 502, а на реалкама 450. Према том одпада један ученик средњих школа на 690 становника; 1 реалац на 1550, а 1 гимназијалац на 1241 становника. По вери је било ученика православних 507 (за 1 више него половина свију ученика), римокатолика 461, евангелика 9, мозајичке вероисповести 35. Реалке у Петрињи, Митровици, Земуну и Госпићу полазиле су и девојчице. (По Нгв. уџ)

ДЕВОЈАЧКА ШКОЛА У БЕРНУ.

Градска девојачка школа у Берну организована је по особитом плану и неће бити згорег ако с истим увознамо и наше читаоце,

Девојачка школе има два одељења: *секундарну школу* са ученицама од 10. до 15. године и „више одељење“, које као *виша девојачка школа* служи различитим циљима и у којој су ученице од 15. до 19. године. Секундарна школа има 5 разреда. Сваки разред има разредну учитељицу, којој је поверен један део наставе, а поред тога јој је главна задаћа *важно старање* за њен разред У нижим разредима (V. и IV.), где је настава још више елементарна, $\frac{3}{4}$ часова су у рукама разредне учитељице; у вишим разредима (III, II. и I.) долази настава све више и више у руке стручних учитеља и учитељица, тако да разредна учитељица у I. разреду има још само 4 часа недељно (ручни рад). Претоварење је спречено умереним бројем наставних часова. На обавезне струке отпадају у I. и II. разреду 32, у III. и IV. разреду 31, у V. разреду 30 часова

недељно. Уз то долази у I. и II. разреду енглески језик као факултативан предмет са по 3 часа недељно.

Виша девојачка школа од чести је стручна школа, од чести завод за више женско образовање уопште. Она обухвата три одељења: семинар за учитељице, трговачки разред и разред за даље образовање. Семинар за учитељице имао је до сада два разреда, али одада ће бити три разреда. Трговачки разред многобројно се посећује, али пошто настава траје само 1 годину, сувише је претоварен предметима и часовима. Разред за даље образовање служи вишем женском образовању уопште и због тога полаже највећу важност на језике: немачки, француски и енглески. За више предмета комбинован је са разредима семинара. Најбоље ће се упознати читалац са организацијом више девојачке школе, кад види преглед предмета и часова разних одељења, у ком је број часова за необавезне предмете стављен у заграда.

	Семинар			Тргов. разр.	Разред за даље обр.	заједнички са семинаром
	Раз.	III.	II.			
1. Верозакон	2	2	2	—	—	2
2. Педагогика	—	3	3	—	—	—
3. Методика	—	2	4	—	—	—
4. Немачки	6	5	5	2	4	2
5. Француски	(3)	(2)	(2)	4	3	3
6. Енглески	—	—	—	4	6	—
7. Математика	4	3	2	4	—	3
8. Повесница	3	2	2	2	—	3
9. Земљопис	2	2	2	3	—	—
10. Природословље	2	2	1	—	—	2
11. Певање	2	2	2	1 (у хору)	—	—
12. Цртање	1	2	2	—	—	—
13. Писање	1	1	1	2	—	—
14. Ручан рад	4	4	2	4	2	—
15. Гимнастика	2	2	2	—	—	—
16. Кореспонденција	—	—	—	2	—	—
17. Поуке трговачко-правне	—	—	—	1	—	—
18. Књиговодство	—	—	—	2	—	—
19. Познавање робе	—	—	—	2	—	—
20. Кућарство	—	—	—	—	2	—
	30	32	31	33	17 + 15	
	(3)	(2)	(2)		32	

(Schw. Lehrztg.)

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

9. Приповетке мојој кћери од Ј. Н. Буља. Превод с францускога. Свеска II. У Новоле Саду, издање штампарије А. Пајевића 1882. 8^о с. 204. Цена 60 нов.

Све, што рекосмо за I. свеску ових лепих приповедака (в. бр. 6.) важи у пуној мери и за ову другу свеску, у којој се налазе десет прича и завршна реч пишчева уз исте. Грехота за сваку младу девојку, која их не прочита и сви родитељи, који знају да цене вредност добре књиге, похитаће, да их набаве својим кћерима. Те две књиге истинска су добит за нашу књижевиост. За језик важи исто, што рекосмо код прве свеске. Накладник обећава да ће још ове године изаћи и друге две свеске од

www.unistoga писца и преводиоца под насловом „Савети мојој кћери.“ Ми им се већ у напред радујемо.

10. Српски свет удесио Пет. М. Никетић. Београд штампарија за друге штампарских раоеника 1882. 8^о с. 156. Уз књигу иде „Карта Србије и српских земаља саставила Пет. М. Никетић.“ *) Цена?

Ова књига ставила је себи важну задаћу, да упозна младу Српчад са свима земљама, у којима живе Срби. Таквог дела нема заиста још у нашој књижевности и по том је било потребно, да се исто напише. Али разуме се, да није свеједно, ма како се та празнина испунила. Дело, које је радо да послужи горњој цели, мора да има привлачне снаге за омладину, мора да је написано ваљано и занимиво. Одговара ли тим захтевима „Српски свет“? Жао нам је, што не можемо то да кажемо. Дело је то сасвим обична књижевна работа. Г Никетић не располаже ни из далека онаквим представљачким даром, којим би кадар био да загреје срца читалаца љубављу за свој предмет. Излагање му је сасвим шаблонско и само на мало места уздиже се до топлине, без које се не може да буде, кад се говори младости. Куд камо занимивији је Клаићев „Opis zemalja u kojih obitavaju Hrvati“ (I. свезак г. 188.0, II. г. 1881. у Загребу), на који је, кад већ није било друге, ваљао и српски писац да се угледа, па би нам онда зацело поклатио бољу књигу него ову, што је сад пред нама.

Писац описује у својој књизи најпре краљевину Србију округ по округ, за тим српске крајеве у Аустро-Угарској, које назива *аустро-угарском Србијом*, даље српске крајеве у Турској (*турску Србију*) и Црну Гору и завршује са неколико слика из историје српскога народа и негових књижевности. У аустро угарску Србију рачуна писац и Босну и Херцеговину, што не чине још ни немачки писци, па би се и у српској књизи могло бар да причека, док се међународни спор око тих земаља не реши. Потписани није географ по струци, и ипак су му у очи пале у књизи многе стварне грешке и недостатци. На с. 5. вели се „ако пређемо границу среза наићи ћемо на границе округа“, а не помишља, да и по више граница могу да се покривају, као н. пр. код Београда и среска и окружна и државна. Не наводи се, да у Србији дели краљ власт са народним заступством, него се просто каже да „краљ старешинује над министрима и над свима осталима старешинама“ (с. 5.) Сем Београда и Ниша нигде се код места, која се у краљевини описују, не наводи број становника, а где се изван краљевине помињу ти бројеви, ту су скоро махом застарели или нетачни (в. Сомбор, Сента и т. д.) Најмање је смешно, кад се код Темишвара, Панчева, Кикинде и управо свију места (уз често потпуно занемарење у истиву карактеристичних особина) наводи као особита карактеристика, да се у њима налазе *основне школе* (или пошта и телеграф.) Основне школе у Мокрину и Меленцима класификоване су као „добре“ (с. 60) Да сретних места! *Мориш* се наводи под именом „*Мариш*“ (с. 57. и 58.) За Вршац се каже да има гимназију, Панчево трговачку школу, Кикинда земљоделску школу, а ниједно није истина; та су места — да не кажем друкчије — тако рећи пред очима пишчевим, па кад већ ту грешки, може се мислити, како ће бити са удаљенијим странама. У Бузјашу нису

*) *Исту карту продаје засебно књишара В. Валожика у Београду комад по 40 н Растуривачи добијају на 10 плаћених 2 примерка бесплатно.*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

чувене „топле бање“ (с. 60.) него хладне. Ко од нас Бачвана да се не пасмеје, кад узчита на с. 61. да Бачка, од северне стране граничи Угарском, и то (!) жупанијом пештанском.“ Писац није зацело ништа чуо за нашу Телечку, кад пише, да ми незнамо „шта је то брдо или брег“ (с. 61.) На истој страни пише: „У Бачкој има и језера. Најзнатнија су: Палић код Суботице, и *Фрањин канал*“ Дакле је Фрањин канал језеро! Ни Срем није прошао без грешака. Он „се граничи од севера *аустријским земљама*“ (којима?), а Стари Вуковар је *град* и варош. За Босут сам већ пре у једној рецензији поменуо, да је он управо некадањи римски канал, који код Жунаће излази из Саве, те до Винковаца иде, а ту се окреће онет Сави, коју достиже код села Босута. И то је време већ давно прошло, како се у Винковцима и Новој Градишци „производила млога свила“ (с. 70.) Под „Славонијом“ се наводи, да „Драва долази из Крањске“ (с. 68.), али Драва, која извире у Тиролу, не види боме у целом свом току Крањске, ма да ће неискусан читалац по вези, у којој се помиње она са Савом, помислити, да Драва у Крањској извире и т. д. и т. д.

Више него географски део допале су нам се историјске слике на завршетку књиге, ма да је и то местимице тако вашарски посао, да се н. пр за Бранка Радичевића каже (с. 154), „његово тело сарањено је у гробљу св. Марка у Бечу, *близу тела његовог учитеља Вук. Ст. Караџића*;“ ту се писац очевидно није сетио, да је на с. 148. написао, да је Вук умро г. 1864., дакле више него 10 година после Бранка. Пишчев стил пркоси често разумевању, и шта могу деца да раде са таквом књигом. На с. 88. стоји н. пр. „*Мала промишљеност*“ чини, да је овз земља (турска Србија) *доста богата*, особито Маћедонија.“ Реците нам шта је и каква је та „мала промишљеност,“ која чини земље богатима. И каква логика мисли и чињеница налази се н. пр у овим реченицама одмах у почетку (с. 1.): „*Оног*, ког сте први пут видели, кад сте се родили, *то су били* ваши родитељи и рође.“ „Кућа или дом у коме живите; врт у ком воће и цвеће садите и берете; путање и путеви којим идете до ваших рођа и пријатеља, било у селу или вароши, *то је место где сте рођени*, где сте први пут угледали овај бели свет.“ Г. писац мора да мисли, да се тако треба „спунштати деци,“ али ја га пријатељски уверавам, да су то празне речи без везе и смисла, које могу за неразвијен ум да постану „погибелне,“ ако их често мора да слуша.

Г. писац представља нам се у свом предговору као поштовалац критике, „али у којој се неће само казати: „*ово и ово не ваља*,“ већ у којој ће се показати и са чим то „*не ваља*“ треба заменити.“ Али г. Никетић врло се вара, кад мисли, да је књижеван рад, који излази на јавност, као каква школска задаћа, коју је рецензент као учитељ дужан да исправља. Не, не постоје међу нама одношаји ђака и учитеља; рецензент је стража у књижевности, који региструје и оцењује, шта улази у њу. Ако извршује то савесно и праведно, онда је одговорио потпуно својој дужности. Исправљање писца долази тек у другој линији, а није увек ни могућно при данашњој литерарној производњи, нити свака књига и сваки писац заслужује толико пажње.

Придодата карта прави на први поглед добар утисак, ма да не

можемо да одобримо шовенску тежњу, која шири међе нашег племена више него што је право. Грех је да се деца одгајају у таквим илузијама. Литографски је посао леп, али имена места ваљала би да стоје одмах уз знак, јер иначе може да буде лако забуне (в. н. пр. на карти: Суботица.) И то дира немилу, кад на карти читамо „Веровитић“ (место Вировитица), „Копрениц“ (место Копривница) и т. д.

М. Петровић.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Течај у Баји.) И ових ферија биће у Баји шестонедељни течај за оне учитеље, који још не знају мађарски. Исти ће се отворити 6. јула по новом. Сваки учесник добија 70 н. као дијурну. Молбенице управљају се на школског надзорника, у којег се округу дотични налазе.

(Будимска епархија.) Школски референт г. С. В. Поповић походио ја 13. маја српску школу у Сент Андрији, а сутра дан 14. маја и српске школе у Будиму и Пешти.

(Београд.) При новом постављању чланова главног просветног савета поново је у исти ушао као редовни члан др. Војислав Бакић, професор учитељске школе у Београду. За ванредне чланове постављени су међу осталима Љуб. Ковачевић, управитељ учит. школе у Београду и Милоје Влајић, управитељ учит. школе у Нишу, професори учит. школе у Београду Јован Ђорђевић и Борислав Тодоровић, учитељ карановачки Сава Јовичић, учитељ шабачки Дим. Дукић и учитељ београдски Петар Никетић. За председника главног просветног савета постављен је Димитрије Нешић, ректор велике школе.

(Фреблова стогодишњица) прослављена је скоро у свима немачким местима. Најсјајније испала је та светковина у Дрездену, што се има поглавито томе приписати, што тамо живе одушевљена поборница Фреблових идеја гђа бароница Берта од Маренхолц-Вилов, којој су том приликом биле намењене многе овације. Тако су н. пр. тој племенитој жени, која на жалост због болести није могла лично да учествује при светковини, послале многе талијанске вароши преко изасланика талијанског министра наставе прекрасан албум. Учесника је било при светковини преко 2000. Свечану беседу држао је немачки педагог и вешт говорник др Вихард Ланге из Хамбурга. Представљане су живе слике, које су се односиле на Фреблов рад и живот. Приспеле су многобројне денеше, нарочито из Италије, Петрограда и т. д., а из Атине лаворов венац. Из Рима јављено је телеграфично, да се тамо слави Фреблова стогодишњица у присуству краља и краљице.

РАЗНО.

(Солбор.) Други дан Духова уз велико саучешће сахрањена је овде Зорка удата Стојковићка, јединица госпође Софије Јорговићке учитељице у вишој девојачкој и у учитељској школи овдашњој, која је у 21-ој години млађаног живота свог у Кули преминула. При тужном спроводу све овдашње српске школе учествовале су. Трећи дан Духова у 10 часова пре подне

на овдашњем римском гробљу сахрањена је покојна Катарина супруга ви-
сокоблагородног господина Фрање Цирфуса кр. саветника и држ. школског
надзорника бачко-бедрошке жупаније, која је у Буданешти у 45. години
живота свг 16/28 Маја умрла. Покојница је уз велико саучешће овдаш-
њег најотменијег општинства сахрањена. При свечаном укупу присуство-
вали су и ученици и ученице свију срб. школа са својим учитељима и
професорима.

(Изложба земљоделских машина и стоке) отворена је у Сомбору
први дан духова и трајала је до 19. о. м. Исту је приредила уз потпору
влада задруга економа бачке жупаније. Било је многобројних посетилаца
како одавде тако и из околине. Од стоке је било највише коња изложено.
Од изложених машина добила је диплому и једна трлица за коношљу, што
ју је изумео вепрвачки учитељ Хас.

(Књижевност.) Добисмо: „3. писмо. Настава за темељно учење ма-
ђарског језика од Адолфа Родера. Српски од Стев. Коњовића и Косте
Берића.“ У овом је писму 5. и 6. лекција. На завршетку листа добисмо
и 4. писмо овога унутства, у ком се налази 7. и 8. лекција. Подузеће
ово, које као што се види лено напредује, препоручујемо нашим читаоцима.
Накладом књижаре Луке Јоцића и друга у Новоме Саду изишла је не-
мачка књига: „*Bilder aus dem serbischen Volks- und Familienleben. Von*
Franz Scherer.“ У том је делу симпатично представљен наш народ у Ср-
бији. Цена му је 1 фр. 20 н. — Штампарија Србина-Милона Грабовачког
у Земуну издала је опет једну малу књижицу за децу под насловом:
„Поштуј оца твога и матер твоју, да сретан будеш и да дуго поживиш
на земљи. (По немачком). Цена је овој књижици 6 н.

Накладом књижаре браће Јовановића у Панчеву изађоше ова дела:
„Басне у слици и речи превео и прерадио Лука Поповић свештеник.“
Књижица ова са сликама штампана је на фином папиру и стаје 24. н.
Врло лено издање је и књига: „Мигела Сервантеса Саведре приповетка
о славном витезу Дон Кихоту од Манче. С францускога.“ Дело је ово
славно са свога хумора, а преведено је из француске књиге, која је за
младеж написана и у којој је из пшаволског ориџинала узето све, што би
могло да занима одраслији млади нараштај. И то је дело са сликама, а
стаје 90 н. Иста књижара издала је још друго знатно умножено издање
„Речника страних речи“, који ће добро доћи особито онима, који новине
читају. Стаје 80 н. Најпосле изађоше још и ове збирке из народних пе-
сама: „Црногорци у народним песмама“, „Турђе Смедеревац и проклета
Јерина“, „Цар Константин и царица Јелена у народним песмама“ и
„Српски хајдуци у народним песмама.“ Уз сваку од ових књижица на-
лази се по једна слика и тумач страних речи, а свака књига стаје 15. н.

(Београд.) Министар финансије г. Чед. Мијатовић обратио се под
1. апр. актом на председницу женског друштва, у ком изказује намеру
министарства финансије, да отвори овде у Београду стално стовариште
ткачачких производа наше кућевне женске индустрије, које ће представ-
љати сталан излог за углед и продају ових производа. На ту цел одре-
ђена је за ову годину државна потпора од 2500 дин. Манипулације тог
стоваришта, које ће се звати: „Женског друштва Пазар за унапређење

WWW.UNIBE.BG

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

пародне кућевне женске индустрије“, примило се женско друштво, које ће од своје стране уложити у тај „Пазар“ суму од 1500 дин. Мисао о установљењу „Пазара“ покренула је прва краљица Наталија, која је примила на себе трошак око оправљања и намештања тог „Пазара“ и која ће плаћати и продавачицу, која буде. (Д.)

(*Рацуналка.*) Фабрикант Буркхард у Саксонској изумео је рачуналку, која за 6—15 секунда са апсолутном сигурношћу израчуна продукте из фактора од 6—10 и више места. Опробана је с најбољим успехом на звездарницама, у банкама и т. д.

(*Исправак.*) У 8. броју овога листа јављено је по „Застави“, да је један српски учитељ у Славонији прешао на јеврејску веру. Бр. 71. „Заставе“ доноси опет један допис из Славоније, којим се та вест оповргава, што и ми радо бележимо.

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

Намј. учитељ у Орешцу Илија Микић именован је првим учитељем у истом месту и пр. учитељ у Добровићу Остоја Вјалић првим учитељем у истом месту.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ у Саки. Плата: од брањеног цара 40 н., 1 осмак жита, по осмака окружењих кукуруза, 3 сатлика пасуља, 4 акова вина, 3 хвата дрва, камате од 700 ф., 14 ланаца земље, стан с баштом и црквене акциденције. Рок до Петрова дана. Молбенице се шаљу г. Димитрију Крестићу председнику школског одбора у Саки (Szálkan n. p. Bonyhád Tolna m.)

— Школски одбор у Сенти отвара стечај на упражњено место женског разреда за учитељицу. Истој ће спадаги у дужност, да законом прописане учевне предмете у сва четири разреда на српском и мађарском језику предаје, исто тако да женску децу обучава ручном раду. Плата износи годишње 600 фор. у име стана 150 фор. и паушал 13—15 фор. Молбенице имају се упутии школском одбору у Сенти, а примају се од дана урешкења (на челу листа) за шест недеља.

— Тражи се учитељ у Суботици (код Вршца). Плата 300 ф., стан, башта, огрев. Молбенице се шаљу до 24. јуна г. Вићентију Мартиновићу, пароку и председнику цркв. шк. одбора у Суботици.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Господину, који нам је већ више писама писао о школској тровини у темишварској и вршачкој дијецези. Ствари, о којима нам пишете, таквесеу природе, да их не можемо у нашем листу саопштити. Ако сте о свему добро обавештени, што нам пишете, онда је то заиста велика жалост и изволите се тада обратити школском савету, који ће ту моћи пре да помогне немо ми. — Г. И. Р. равн. уч. у И. Вашу расираву о драматички донећемо у идућем броју. За вести, које нам обећавате, бићемо благодарни, а донећемо и предавање реф. Виса, само ако није велико за наш лист, јер као што видите имамо много да се боримо са простором. — Надробно слово Арк М. Милошевићу. У идућем броју. — Г. Х. Бочкаи Баја. Нисте нам били пишта дужни. Сад имате још 1 ф. добру за идућу годину. Поздрав.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.
